

СПОРТ
Узбекистанерча яхъ
котбаьлар вай
спортсменаш

16

КУЛЬТУРА
«Блаьшерий
боадонгара» яха
спектакль гойтаргья
Наьсаре

15

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№23 (12650)
Аьтинга
бутт,
27 ди, 2024 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
маьтсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хьарак»
яха орден
еннай

12+

ШАХЪАРА КУЦ

Наьсарен керттера
наькъаш
кердадоахаш латт

3

ДЕНАЛ

Вай мехкахо,
ше тоавенначул
тЕхьягІа,
СВО юхавахар

4

ІАЛАМ ЛОРАДАР

Іалам лорадеча
кхаь бетта, нувхаш
кхувса 50% моттигаш
дІайоахаргья

8

ЮРТА ХЪАЛ

Маца йиллай
СурхотЕ?

10

КЪОНАХИЙ

Коазой Гоаспой
Бахьаудина 90 шу
дизад

11

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

Даим теркама кІалхя

Мехкадаь кхетаче хилар,
СВО бейнача наьха дезалашца

3

Халкъа барт-цхьоагІо

Мехкада: «Вай
моастагІаша
шоашта могоар
ду, хьал кегаде
гІерташ»

2

Кагирхой денал долаш кхебарах, дийцар Мехкадас анзорашца

Султигананькъан Йоакъан

«Даъхе лораяр - декхар, яхъ» яха болам вIашагIбелларашца кхетаче йир вай мехкадас Келаматананькъан Махьмуд-Иаьлас. Из хоам «Сердалога» бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Даъхе шоай дегашта мел еза, цунцара лерхIам миштаб хьагойт цу наха, денал долча гIулакхашца. Росссе ФСБ анзорий оагIон болхло волча Карлюков Сергейца, «Москонцертерча» Бачурин Ильяйца, «Россерча анзорий декхарий оагIон ветеран» яхача моттига доакъашхо волча Лакизо Владимирца керттердарех дийцар оаха - кагирхой Даъхе лорайаш, цун гIулакха кийча болаш кхебарах», - аьлар Мехкадас. Республикан кулгалхочо белгалдир; бераш, кхувш латта кагирхой, боккхача мехка - Росссе сий деш, из еза, баха Iомабар геттара лоархIаме долга. Росссе бахархой, массасана из лораче кийча болаш, цу дакъера яхъ лакхача лагIа тIа лоаттаеш, хила беза.

«Даъхе лораяр - декхар, яхъ» яха болам цу оагIонца дувзаденаш хетабаь бар. Анзорашца кхетаченаш дакхухьаш; гойтамаш, тайп-тайпара вIашагIкхетараш деш; хьаллаьцар из мехко. Кьилбаседа Кавказа ерригача моттигашка дIахьош гIулакх да из тахан. Мехкадас белгалдир, дIахойодача хана а, анзорий моттигера декхараш лакха лоархIаш, цар гIулакх хьаллоацаш дIагIорхилар.

Мехкарча 20 дарбанчен болх, цаI йолча таьрахий оагIонга гIолла беш ба

Султигананькъан Йоакъан

«Вай мехкарча дарбанчешка, «ТехЛАБ» яхача компанеца, ПО «Ред Софт» яхача оагIонца IT кердадараш юкъедоаладаь болх тоабь. Цу гIулакхо хьаухача нахачара болх дикка аттачыхьа баьккхаб», - белгалдир вай Мехкадас, унахцIенон оагIонца дувзаденаших дувцаш.

Дарбанчешкарча балха боккха пайда беш дола из гIулакх, геттара хам бе безарех да.

Мехкадас теркалдил, из юкъедоаладаро хан-ханнахьа маьхий тохаш дола гIулакх дикача оагIорхьа хийцалга.

Мехкада: «Вай моастагIаша шоашта могоар ду, хьал кегаде гIерташ»

Курскенаькъан ИбрахИм

Селашкахьа ши хатар хилар-Дербенте, Махачкале. Дербенте кераста наьха киназа чу чубаьнна, цигара мозгIар а иштта хьахо а вийра. Махачкале ДПС ха латтача, иштта жугтий кинза чу зуламхоша хатар дир. Цу тIагIолла бокьонаш лораче болхлошта, зуламхошта юкъе латар хиларах, лозабаьраш, боабаьраш ба.

«Вай моастагIаша шоашта могоар ду, вай мехкара хьал кегаде гIерташ. Бакъда царна хетар чакхдаргдац. Вай цхьа барт болаш да; терроризмаца, Украинерча зуламхошца кьовсам лоаттабеча. Вай массасана кийча да вай Даьхенна - Россена тIахьовда безам болчунна духьалъотта», - аьлар ПалгIайчен кулгалхочо Келаматананькъан Махьмуд-Иаьлас.

ПалгIайчен Кулгалхочо кодма бийцар Селий Республикан кулгалхочунга Меликов Сергейга, бейнарий дезалашка.

Иштта цига лозабаьрашта моаршал хилара дешаш а аьлар цо. ПалгIайчен Кулгалхочо, цу эттача хьале ше Селий мехка-

ца цхьана хилар белгалдир. Цо иштта аьлар, зуламхой тIазар доацаш бусаргбоацилгах ше тешаш ва, аьнна.

Толаме дIабихьа болх Пхи шу хьалха ПалгIай Республиканна кулгалде эттар Келаматананькъан Махьмуд-Иаьла

Султигананькъан Йоакъан

2019-ча шера ахкан хьалхарча бетта 26-ча дийнахьа, республиканна хьалха лаьттача Евкуранаькъан Ювназ-Бека из доал дитача, РФ Президента Путин Владимира ПалгIай кьаман кулгалде оттавир Келаматананькъан Махьмуд-Иаьла. Кьилбаседа Кавказера РФ Президента массазара видал волча Матовников Александра 27-ча дийнахьа моттигерча хьакимашта дIавовзийтар из; республикан кулгалхочун декхараш кхоачаш деш ва, аьнна. ДIаьха доацача ший кьамаьла юкъе, цу хана белгалдир цо ше кхоачашде лаьрхIараш.

«Кхоачашье лаьрхIа проекташ, программаш дийнъеш болх дIабыхьа беза, из оагIув байза ваьлча. Де дезарех кхийтав со, керттердар-гонахьара новкъостал, оагIув хьаллоацаш хилар. БоагIача боареме деррига дIадахьа аьттув хургба, аьнна, хет сона», - белгалдир цо.

Таханара хувцаш теркалде, ма дарра аьлча, дуккхача дикаш доаржаде, доккхий гIулакхаш кхоачашде аьттув баьлар, кердача новкъа даьнна шортта беркат дебаш, дIадолхаш латт вай тахан.

Мехкадас хьагойтар массанена, геттара хала да аьнна хетараш а, сих ца луш, дикагIа хургдолча тайпара кхоачашде шийна ховлга. Республиканна кулгал деш болча боккхача, атта боацача наькъ тIа валале, дикка ха йоаккхаш арахьа ваьхавале а, ший кьаман наьха нигат, цар

керттерча уйлашца дувзаденаш, царна дагадоахараш дика довзаш вар Келаматананькъан Махьмуд-Иаьла.

Ма дарра ала велча, ший болх, хьалаьца никъ дика бовзаш вола, ше дер бехтокхаме чакхдоаккхаш хьавоагIа воккха кхолламо ва из. Вайна массанена дайнад республикера экономически оагIув телха лаьттача ханара хьал, ма даггара даржаш лаьтткаах ийдар. Хетар, из гIулакх иштта атта, сиха тоалургдац, аьнна. Эггара хьалхарча арIагIа нахацара бувзам чIоагIбир цо, царна фу хет, дагадоахараш тохкаш.

Иаьдала болхлошта а тIадиллар; бахархошца бувзам лелабеш бе болх, аьнна. Дуккхача адама чIоагIа новкъостал хулаш йола, боккха пайда боаржабаь Кьаман ганз хьаеллар хьаллаьцар цо. Из деррига мишта наькъаьлар дайра вайна, ковид яха лазар даьржача хана сихонца молхаш лоаттае. Бахархошта гора, Келаматананькъан Махьмуд-Иаьла хIаранех дог лазаш, хIаране уйла еш волга. Цох хьахиннар теркалдил вай Украинерча наха новкъостал гулдеча хана, Палестинерча мискашта хIамаех етта машенаш йохьийтача хана.

Ше кулгал деча юкъа, хIара оагIонцара кхоачамбоацараш теркаме лоацаш, дукханиз тIабохийташ республикера хьал аттачыхьа даккха гIерташ хьавоагIа из. Вайна хов, дуккхача хана денз пайда беш йоацаш сайца лаьтта моттигаш болх бе дIаьлоаеннилга, тахан беркат доаржаде латтилга. Пхе шера кулгал деш, цу сага Даьла кьахетам-

ца кхоачашдаьраш кIезига дац. Кьамах дог лазаш, нах безаш вола кулгалхо ше волга дIахьекхад цо ден, бус кьахьегаш. Тешаме, доалде ховш вола саг из волга зийнад РФ Президента Путин Владимира. РФ мехкашкарча кулгалхошца бувзам лелабе, доттагIал хотта, юкъе беркате дар доаржаде хов цунна. БоагIача боараме рузкъа хьожадеш, мехка тIалаьтта декхараш дIатокхаш, болх дIахьош хьавенав, ше кулгалде эттача дийнахьа денз.

Наьха вахара хьал тоадар, геттара чIоагIа халача хьале лагта хицара гIулакх аттачыхьа даккхар керте оттадаь, боккха болх ба тахан кхоачашбер. Мел хоза, ма дарра аьлча, йовзаргIоацаш тоаеш, куц хувцаш латт вай мехкарча юртий, шахьарий. Хьальеш латт керда дешара моттигаш, тишъеннараш тоаеш болх дIахьош боахк. Мехка хьал тоадара тIехьа кхоачашдаьраш дукхара. Эггара керттердараш дикка тоаде аьттув баьннаб, хIаьта дIахо дIабыхьа беза болх а кIезига бац. Массане дегашта тоам беш ба, юртбоахама оагIув хьаллоацаш, цу мугIаре кьахьегарашта дикка новкъостал лоаттадеш, дIахьош лагта болх. Машинаца республике гIолла чакхдоалаш; зув вай; селхан докъаденна, пайда беш доацаш даьда лаьтгаш кьонача ялагах диза латташ.

Коарча боахаме кьахьегарашта юкъе, Мехкадас оттаяьча яхьаша дуккха бахархой хьинаре кьахьегара тIехьа сомабаьхар, вIалла хIама леладеш боацараш а, цунца чам болаш, шоай коа беркат доаржаде эттар. ТIема доакъашхошта, цар гаргарча наха док-

кха гIо лоаттадеш, цар хьашташ кхоачашдеш, эшар-дезар тохкаш, царца кхетаченаш дIакхухьаш, хьавоагIа мехка кулгалхо. Уж деррига дикаш тахан наха зувиш, доккха баркал оалаш да. Доккхача дикаех еций даггара хьальеш лагта керда дарбанчеш, ишколаш, ФАПаш, спорта майдаш; сайца лаьтта фабрикаш, заводаш юха болх бе дIаьлоаляийтар, иштта кхьдараш а.

Укх шерашка Келаматананькъан Махьмуд-Иаьла, паччахьалкхе, парламент, министерствош укх мехкара хьал аттачыхьа даккха гIерташ, болх беш хьайоагIа. Бахархошца кхетаченаш еш, царна кьувлацунга ладувIаш, цар хьашташ теркаме лоацаш, дог лазаш бола кьахьегамхой шийна уллув гулбеш, Мехкадас дIахьош никъ ба из. Вахара хьал тоадала доладелча, адам а дикка деба долалулга зийнад вай. РФ мехкаш хьайицача, эггара керттердараш дикка нах баха, адам дикка дебаш йола республика я вайяр. Хьай мохк дикка тоалуш латтилга зийча, кхоане сийрда хургхиларах а теша лов; хIана аьлча тахан хьабыхьача наькъага хьежжа хургда кхоанара вахар, хIаьта вайна массанена гу, из никъ ма хулла беркате, кьахьегамех бизза хилыйта гIерташ, хьалхалаттачо кьахьегилга.

«Сердало» газета болхлоша даькъалавуьц Келаматананькъан Махьмуд-Иаьла цу денца. Иразах, аьттонах, дикача гIулакхех диза хилда цун вахар; могоаш, маьрша волаш воахаволва из АллагIа вай кьаманна!

ГалгIай мехка дийцар кхерамзлен хьалаш Iалашдарах

Султиганькъан Йоакъап

ГалгIай Республикан кулгалхочун Келаматанькъан Махьмуд-Иаблий кхетаче хилар мехка бокьонаш лораерашца, цига дийцар кхерамзле Iалашъярах, цу дакъ тIара хьал чIоагIдарах, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Укх денешка Селашкаха, Севастополе террористаша даьча зуламах а дийцар; доагIа-энергетически гишлошка, мах беча моттигашка, дукханах вIашагIкхетача, динца хоттаенна моттигаш йолча, кхычыха из леладеш хилар теркаме а эцаш, къаьстта уж моттигаш лорае езилга белгалдаьккхар», - аьлар Махьмуд-Иаблас, цу балха керттердар белгалдеш.

Иштта цо хьоахадир, из болх массайолча оагIорахьа дIабахьар, тахан мехка гIулакхаш тIарча наьха а Iаьдала а лоархIамерIа дола декхар долга.

Мехкадас лакха мах оттабир Алхасте хьальеш латгача спорта майданна

Султиганькъан Йоакъап

ГалгIайчен кулгалхочо Келаматанькъан Махьмуд-Иаблас лакха мах оттабир Алхасте хьальеш йолча спорта майданна. ГалгIай юрта АьдагIий мехко деш дола совгIат да из, яхаш, дийцар «Сердало» газетага республикан кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Со хилар Алхасте хьальеш йолча спортивни майданга хьажа ваха. Из хургья йийлла спортивни гишло, цига ловза йиш я волейболах, баскетболах, воркаутах. Балхаш йистедаьннад: турникаш оттаяь, тIагIолла лела хенаш, шведски лоамеш, эшаш дола кхы гIирсаш Iалашдаьд. Кастлуш, лаьрххIа хьаелларгья из.

Баркал ала лов сона АьдагIий мехка кулгалхочунна Кумпилов Мурата, из дика совгIат цо вайна дарах!» - аьлар Махьмуд-Иаблас.

Дукха ха яр цу юрта спортивни хьалаш доаца. ХIанзчул тIехьагIа боккхабараш а зIамагIбараш а гIадбугаргба цу дешо. Шеко йоацаш, из моттиг наьха могашал тоаяра дика накъайоалаш хургья.

Даим теркама кIалха

Мехкадаь кхетаче хилар, СВО бейнача наьха дезалашца

Султиганькъан Йоакъап

ГалгIайчен Кулгалхочун Келаматанькъан Махьмуд-Иаблий кхетаче хилар лаьрххIа йолча операце дакъа лоацаш бейнача бIухой дезалашца, яхаш, дийцар «Сердало» газетага республикан кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Махьмуд-Иаблас тIаийцар бIухой бархI дезал. Цо царех хIаранега ладийгIар, царна цхьадола новкъостал дара дешаш къоастадир.

ДукхагIча дакъе дийцараш дар субсидеш хьаэцарца дувзаденна хаттараш, иштта дешара моттигех вай бейнача бIухой цIераш тахкарца, балха оттабарца дувзаденна хаттараш а техкар цига», - йоах хоамо.

Республикан кулгалхочо тIадиллар бехктокхаме болча наха уж дешаш кхоачашдар, иштта ше а тIахьожам лоаттабергба.

Белгалду, цу тайпара кхетаченаш мехка Кулгалхочо каст-каста дIакхухьаш хилар.

Наьсарен керттера наькъаш кердадоахаш латт

Султиганькъан Йоакъап

«Кхерамзлен дика наькъаш» яхача къаман проектах; дика балхаш дIахьош латт Наьсарен ТIаргима, Фабрични урамашка наькъаш тоадеш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мехка наькъаш тоадераша.

«Уж балхаш дIадоладале хьалха, наха фу хет хьож, из теркал а ду шоаш дIайолаеча проекташка. ЛаьрххIача ваха-

ра бувзамашка гIолла, хIаравар шийна бакъахьа хетар ала йиш йолаш ва. ХIанз тоадеш латта урамаш - уж наха тоадича бакъахьа хеташ дола наькъаш да. Цу тайпара, кIезиг-кIезига вай бахархошта машинашца лелара наькъаш кхерамзленца Iалашо яь хургда. Хьадеш дола балхаш дикал йолаш да. Къаьстта из декхар да къаман проекто шийна хьалхашка оттадер», - аьлар автодора министра Хаматханькъан Батыра.

«Говзанчаша, болхлоша

дикка гаьнабаьккхаб из болх, сиха хьабеш хиларах. Кердадахача урамашка наькъаш кхерамзлен Iалашо йолаш хургда водителашта лаьрхIа», - аьлар министерстве.

Цул совгIа, наькъахоша Базорканькъан урам тIа эзар метр бола никъ тоабеш латт. Шахьара лоархIамерIа бола никъ ба из.

Карарча хана, из къаман проект бахьан долаш, 14 моттигах 5 моттиг тоая яьннай.

Вай мехкахо, ше тоавенначул тлехьагIа, СВО юхавахар

Гаьгенаькъан Марина

Ше чоагIа чов яь вале а, цIенхаштта дарба даь дикагIа хинначул тлехьагIа, ГалгIайчен вахархо Пхьаранаькъан Руслан юхавахар лаьрххIа йола операци дIахьоча, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГалгIай Республикан «Даьхен Лорбой» яхача ганза филиала кулгалхочо Новрбенаькъан Фаринас.

«КIезига кIяхьега дезаш хи-

ланзар из, ший яйна могошал меттаоттаеш. «Даьхен Лорбой» ганза моттигерча тоабан новкьосталца Республикански клинически дарбанче, цул тлехьагIа Санкт-Петербургерча Илма-тохкама институте дарбаш деш хилар», - йоах хоамо.

Тхоца кIамаьл даьчо яхачох, могош воацаш хиннавар аьнна, из юхаварголаш вацар. Даьхенна, юкIарча вахара пайдане хилара тлехьа вар из, цудухьа Руслан юхавахар тIема даькIа.

Арштерча маьждига юхе Iобежа тока саьрг дIахеттар

Султиганаькъан ЙоакIап

Арште Iобежа хинна тока саьрг сиха меттаоттабир, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГалгIай Республикан Шолжа кхален администраце.

«ЧIоагIа мух хьакхарах, Iобежача гаьно маьждига юхера Шерипова цIерагIа урам дIакIайлабар, тока саьрг а хоадабеш. Цу тайпара, юртара нах сердал йоацаш бисабар», - йоах хоамо.

Из кхоачамбоацар сиха дIадаьккхар моттигерча Iаьдало, Шолжерча РЭСа болхлошца цIхана. Болх дIахьош, Iобежа хи дIа а боаккхаш, тока саьрга еха моттигаш тоайир. Ток юха а боагIача боараме нахага дIахьачар.

Шолже хьежар, бомбаех лоравала йиш йолча моттигашка

Султиганаькъан ЙоакIап

ГалгIай Республикан МЧС ший арIагIа, Шолжа-Шахьара Iаьдало доал деча даькIа бахархощта лаьрхIа йола бомбаех хьулалу моттигаш миштгай хьежар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мIре болхлоша.

«Хьалххе а цу тайпара болх

баьбар дукхаза вIаштIара даьча цIеношка, гIулакхера болхлой чуболча гIишлошка, урхалленашка, паччахьалкхен доакIошка, из хьал мишта латт хьожаш, нагахьа санна нах кIалхарбаха безаш хуле фу карагIдаргда хьожаш», - йоах хоамо.

ЛаьрххIа йола моттигаш белгалгьяьр. Цу гIулакхага хьежа-

раша яхачох, цу тайпарча моттигашка беррига нах чухошарба. Нагахьа санна фегара унзара кхерам болаш, тIом хьайна моттиг хуле а аьнна, яь кийчо я из.

МЧС болхлоша белгалдир, цу гIишлошка хьежачул тлехьагIа, нах кIалхарбахарца дувзадденна кхоачамбоацараш дац, аьнна.

Галашка хий дIауха жагIа билла харшаш цIендир

Султиганаькъан ЙоакIап

Хий дIаухийташ дола харшаш цIендеш, кIхь дийнахьа балхаш дир Галашка, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГалгIай Республикан Шолжа кхален администраце.

Балхаш дIадихьар Кьостой Ширване, Береговой оалача урамашка, 520 метр дIаьха хий дIауха харш цIендеш. Цо ший арIагIа таро хулийтаргья, чоагIа догIаш дийлхача, хий боарамега дIаахийта», - йоах хоамо.

КIезиг-КIезига из болх хьабеш хиларо, нувхаш дIайоахаш харш цIендаро хина дIадаха моттиг мукьяьккхай. Цудухьа бахархой а кхера безаш бац, хий чухьадарах.

Белггаларча берашта йовзийтар Магас

Гаьгенаькъан Марина

Магас-Шахьара спорта, туризма, культуран Центра тоабо, шахьаре гIолла экскурси йир могошал эшаеннача берашта, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цу центра кулгалхочун гIончас Янданаькъан Абте.

«Бераш Магасе гIолла хаькар гольфкар оалача машинаца. Цига берий таро хилар паччахьалкхен урхаллен, культуран дукха сийленгаш довза. Цул совгIа, царна хайра шоаш а, кхьбола нах санна, вай юкIарлонна доакIашхой хилар.

Могошал яйнаьр аьнна доацаш, бераш чоагIа гIаддахадар, царна ловра дуккхадар ха а

довза а. Уж бигар Барта Гала - дунен тIара эггара лакхагIа йола этнографе музей йолча», - йоах хоамо.

Цу юкIе даькIа лоацаш хиннараш раьза бар, цар баркал аьлар говзанчашта.

Кхетаче дIахьош хиннача юкIа, цу юкIера белгалваьлар Йовлой Мухьмад, цунна масехк ашарий пандараш лакха ховра, сиха таьрахьаш дагарде, жIакех ловза, сурташ даха, сурташ дехка ховра.

Ше могошал яйна вале а, тайп-тайпарча даькIош тIа, шийна ховшдар массахана дегIадоладеш вар из. Музея болхлоша яхачох, из иштта хиларах, кхьбараш а цунах тара хила гIерт.

Нах Іехабеш, техника йохкаш йола кхалсаг хьалаьцар

Султиганькъан Йоакъап

ПалгІайчен Илдарха-ГІалий тІа, ше кьайлагІа моттиге а йолаш, нах Іехабеш, техника йохкаш йола кхалсаг хьалаьцар, яхаш, дувц «Сердало» газетага ПалгІай Республикан бокьонаш лораяраша.

Илдарха-ГІалий тІаГолла йолча Россе ОМВД уголовни лехам беча болхлоша, ПалгІай Республике Голла йолча Россе МВД ВОГ болхлошца цьана гучадаькхар, моттигерча яхаржочо 2022 шера социальни бувзамашка Голла наха юкье шерра лелаш йола «technika06» яха техника йохкара оагІув хьаййлла хилар. Цу тІа цо цІагІа лелаю техника йохк, аьнна, оттадир.

Цул тІехьагІа, пылесос йохкаш я, аьнна, нах Іехабеш; ахча даькхар 7,800 сом», - йоах хоамо.

Цунгара каьхат даьккхад, кхайкача хьатІаюагІаргьа, аьнна. Уголовни ГІулакх хьадийллад, республикера арайла бокьо йийхкай цунна.

Укх шерара хьувкъам чуэца техника кийчъеш я

Султиганькъан Йоакъап

Мехка юртбоахама Министертвон ГУПашца, хІара кІира дІахьош йола кхетаче дІайихьар, цига керттера дувца оттадаь дош дар, 2024 шера ялат чуэцар, ялат чуэ-

цара техника кийчъар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ахархой боахаме.

«Цу кхетаче иштга лоархІаме дош дар, ялат чуэцаш дола балхаш дІадоладеш, цІи ялара кхерамзлен Іалашо е езилга.

ГУПий кулгалхоша белгалдир, хІанз боахамашка ялат чуэца техника кийчъарца цьана, керда ялат дІаде токаш, складаш кийчъеш хилар. Уж цІенъю, эша молхаш а тох», - йоах хоамо.

Цул совгІа, цига дийцар,

«Россельхозцентр» ФГБУ моттигерча филиала говзанчаша, ялат фуна мегаш дий хьожаш, болх дІабахьа безарах.

Иштга юртбоахама культурашца дувзаденна кхыдола дешаш а дийцар.

Юртбоахама яхье дакъа лоацараш хоржаш ба

Гаьгенаькъан Марина

ПалгІайче дІахьош ба дикагІа болча доалахьарча боахама яхье дакъа лоацаш бараш хоржаш бола болх. Укх кІира хьалхара дакъа йистедаьлар, яхаш, дувц «Сердало» газетага Шолжа-Шахьара мэре.

«Яхьашка дакъа лацарах, бахархой таро хургьа, шоай кьахьегега чаккхе йовзарал совгІа, из болх дІахьобахьа Іаьдалгахьара ахчанца таро тоае.

Сурташ е гойтама материалаш доал деча даькъ тІа дІаяла еза. ХьатІабоагІа бутт чакхбоалаш, цу яхьашка котбаьннарй цІераш ховш хургьа», - аьлар администраце.

Белгалду, керттера кхо моттиг яккхарал совгІа, цу юкье кхы а мах бола 20 совгІат хургда.

Карарча 2024 шера; вайцига сомий, комарий боккха хьувкъам хургба

Султиганькъан Йоакъап

Карарча шера, ПалгІай мехка сомий-комарий боккха хьувкъам хургба. Республике лерхІ 50,6 эзар совгІа тонн Іажаш, гуржий боалаш, гІамгІаш, шапшаш чуэца, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ПалгІай Республикан Кулгалхочун зарбан болх лелабараша.

«ДукхагІа дакъа дІалоац хьувкъама юкье «Сомий йоккха беш ПалгІайче» яхача ООО Іажий бешамаша, цига ра 50,5 эзар тонн Іажаш чуэца лерхІ оаха.

Иштга дика хьувкъам чуэцаргба 90 тонн генарг дола культураш, цу юкье гуржий боалаш, гІамгІаш, шапшаш, комсаш», - аьлар Келаматанькъан Махьмуд-Іаьлас, тахан юртбоахама даараш докха-

ча даькъ тІа уж эшаш хиларах дувцаш. Цо белгалдир, республика дегІайоагІа юртбоахама тахан керттера дакъа дІалоацаш хилар, мехка экономика дегІайоалаеча из лоархІаме хилар.

Иштга белгалдир, инвестораша дика дакъа лоацаш, пачахьалкхено ший аргІагІа дика толамаш доахача новкъостал деш хилар.

ПалгІайчен викалаша кодам бийцар, Селашкахьа хатара юкье байнарех

Гаьгенаькъан Марина

ПалгІайчен юкьарча болама хьалхалаттараша кодам бийцар Селий мехка а Севастополе а террористически хатара юкье нийсбеннарех, аьлар, «Сердало» газетага «Кьонача гварде» зарбан балха кулгалхочо ЦІолой Ислама.

«Севастополера, Дербентера хьал дувцаш, «Кьонача гварде» (МГЕР) гІалгІай даькъа кулгалхочо Чаненаькъан Исроапила белгалдир, зуламхоша даьр адамаша де йиш йоаца хІама долга, цу тайпара хьал машаре бахача наха духьалдаккха йиш йоацилга.

МГЕРа цІерах цо кодам бувц бейнарй гаргарча нахага, лозабьарашта моаршал хилар дех, уж сихагІа тоабалар дезаш», - йоах хоамо.

Иштга, Россе шин моттиге хиннар хала хеташ, из дегашта Іеткьа ба ПалгІайчен «Хьалхарчар Болама» керттерча даькъа кулгалхой. Терроризм е кьам а дин а долаш яц. Укх балан дийнахьа тхога, дерригача кьаман нахага, йоккха сагото кхайчай шуга мо, йоах цар.

«Сунт» яха рейд дахьош хилар мехка ГАИ болхлой

Султиганакъан Йоакъап

МВД кулгал деча полице генерал-лейтенант волча Коробкин Михаила тIадила, Насарен кхален моттигашка «Сунт» яха рейд дIахьош хилар МВД ГАИ дакъа болхлой. Из хоам «Сердалога» бир цу моттигера.

«ДIаихьача рейдо гуча-даккхар 23 кхоачамбоа-цар, 39 машина тIара кораш баьддар дIадаккхар», - йоах хоамо. Машинашца леларашта дIадийкьар накъаш-карча бокьонех латта буклеташ, хьалхадаккхар фийла хила, тIалатта гIод ханнахьа дIатакха, аьнна. Накъашка-ра кхерамзлен хьал тоадара тIехьа дIакхухьаш болх ба из ший хан-ханнахьа.

Кредиташа новкъостал дир вай мехкахошта 258 цIа хьалде

Султиганакъан Йоакъап

ПалгIайчен бахархой шоай чотях а иштта кредиташ эцарах а 2024 шера наджгоанцхой-майтсела бетташка 258 цIа хьалде таро хилар, из я 40,4 эзар кв.м., яхаш, дийцар

«Сердало» газетага Кьилбасе-да Кавказстате.

«Гишлон балхаш даьд 2024 шера наджгоанцхой-майтсела бетташка 1346,5 млн сома, е 62,1% 2023 шера цу хана хинначунца нийсдича», - аьлар хоамо.

Ер шу дIадоладелча денз, ПалгIай Республикан доазон тIа 700 квадратни метр дIалоаца дукхазу вIаштIара даь цIа хьалдаьд; цул совгIа, нах чу ца бахаш йола гишлош яьй 27,5 эзар квадратни метр, йоах статистико.

ДIачуеннача гишлошта юкье дукхагIьяраш нах бахара хьаь фусамаш я. Уж я 98, 2%, цар дIалоац 40,4 эзар кв.м. фусамаш тIайола доазув, из 14,4 эзар кв.м. дукхагIа я дIадахача шера наджгоанцхой-майтсела бетташка хинначарца нийсйича.

Лоамаш тIара чулегача кхерех, накъаш цIендеш хилар болхлой

Султиганакъан Йоакъап

Лоамех хьадувлаш, чулегача кхерех; накъаш цIендеш баькхар ЖIайрахьа кхале. Из хоам «Сердалога» бир накъый гIулакхех йолча Мини-

стерствос.

«Техьарча хана лавтгача догIаша лакхера чулегадаьча кхертIоша машинашта новкъарле йора. Цу гIулакха лелаш йола машинаш араяхьа,

цIендир лоаман моттигашкара накъаш», - йоах хоамо.

Карарча хана, паргIатта дIахьа яха йиш йолаш я машинаш цига гIолла. Даьла къахетамца, чулийгача тIошта кIалхара асфальта никъ бохабаьбац.

1 228 394 сом гранташ яьхай республикерча гIо деш лелараша

Гаьгенакъан Марина

«Роскагирхой.Гранташ» яхача ерригача Россе яхийй гIулакх хьакхайкадир. Гранташца новкъостал дергдарашта юкье вай мехкара 3 саг ва. 1 228 394 сомах латта гранташ лургья царна. Из хоам «Сердалога» бир кагирхой политикахи туризмахи йолча комитета зарбан болх лелабеча ГIулой Аминас.

«Къаман Iадаташ, оамалаш лораярах бола «Даьй оаз» яха болх кийчбир 25 шу даьннача Евкуранакъан Шамала.

«OarIox oarIув теха» яхача Цечой Ахьмада проекто дешархошта хьех, Даьхенах доглазаш, тIема декхараш кхоачашде кийча болаш, хила безилга.

«Эколокация» яхача оагIонга гIолла Даканакъан Лейлас кагирхошта дувцаргда, вай мехкарча Iалама хьал мишта лораде деза; мехка моттигаш цIена, хоза хургйолаш», - йоах хоамо.

Белгалде деза, тIахьожам бу кхелахой 640 сагах латгилга, каьхаташ чуденна Россе бахархой 15 420 саг хиннав.

««ПОДВЕЛИ ИТОГИ»»
 Конкурс РОСМОЛОДЕЖЬ.ГРАНТЫ
 1 сезон
 ТРИ ПОБЕДИТЕЛЯ ИЗ
 ИНГУШЕТИИ

«Таргам-2024» яхача кхетаченга кийчо еш ба

Гаьгенаькъан Мартина

Кастта Муже-
ча дIахьоргIолча
«Таргам-2024» яхача,
грантех латтача ерри-
гача Россе кхетаченга
кийчо еш ба мехкара ка-
гирхой. Вахара проектх
дола дешар Iомадеш ба
уж Магасе, карарча хана.
Из хоам «Сердалога» бир
кагирхой политикахи ту-
ризмахи йолча мини-
стерствос.

«ДIаяхача урокаш тIа ми-
нистерствон болхлоша ка-
гирхошта хыйхар Роскагир-
хой яхача керттерча пор-
тале гIолла дIа мишта яз-
вала веза, проекта болх
кийчбар дIа мишта дахьа
деза. Къаьстта йоккха терко
тIаюхийташ дийцар, эшаш
мел дар шоашта чулоацаш
дола маьхаш белгалду къ-
хаташ оттадарах», - дийцар
министерствон болхло волча
Ведажанькъан Зоврбика.

Яхашка котало яккхча-
рашта, лаьрхIар кхоачаш-
де 500 эзар сом ахча дала
лерхI.

ГIалгIай паччахьалкхен 100 шу дизара хетабаь гойтам хьабийллар МГД

Султиганаькъан Йоакъан

Вай паччахьалкхен 100 шу
дизара хетабаь гойтам хьа-
бийллар, Москва-Шахьара
Думе. Вай къаман цIихезача
суртанчий Бештой Вахий,
Куштанаькъан Эльмирай
балхаш оттадаьд цига хьок-
ха. Из хоам «Сердалога» бир
Москверча массазарча вай
викалаша. «Цьхана кхелла-

ча укх лоархIамеча проек-
то лакха начIал долча нахах
йизза йолча ГIалгIай респу-
бликаца дIахо а тIатеIа був-
зам лелабе никъ хьабелларг-
ба аьнна хет сона», - аьлар
МГД депутат волча Янданаь-
къан Мухьамада, гойтам хьа-
беллаш.

«Тамашийна хоза кхелла,
республикера хозаленаш гой-

таш дола балхаш дар хьок-
ха оттадаь. Царга хьежача,
чIоагIа догьэттар са цу мотти-
гашка ваха а хьажа а; цигара
Iалам, культура йовза», - аьлар
гIишлон балхах, моттига доал
дарах йолча МГД комиссен
кулгал деча Козлов Алексан-
дра.

«Кхоллама оагIон балхаш
массахана лакха лоархIаш,
наха дуккхадараш довзий-

таш, гучадоахаш хиннад. Куш-
танаькъан Эльмирай, Бештой
Вахий сурташ дегашта боча
йолча республикаца дувзаден-
на да», - белгалдир ший къа-
маьла юкье ГIалгIайчен мас-
сазарча викала гIонча йолча
Ростова Дианас. Укх бетта
27-ча денга кхаччалца; хург-
ба вай мехкара хозал, культу-
ра, начIал дола нах бовзийта
гойтам.

Искусствай колледжа студенташа экзаменаш дIаелар

Гаьгенаькъан Мартина

ГIалгIай Республикан
Паччахьалкхен искус-
ствай колледжа дешар-
хоша укх деношка дика
дIачуелар Iомадаьчун
жамIа деш йола экзаме-
наш, яхаш, дийцар «Сер-
дало» газетага моттигер-
ча культуран Министер-
стве.

«Экзаменаш дIалуш бар
домра, аккордеона, каьха-
та пандара, гитара классах
йолча халкъа отделене 4
курс чакхьаькхараш. Кхела-
хошта юкье вар Кьилбаседа
Кавказа паччахьалкхен ис-
кусствай института (СКГИИ)
халкъа пандарий кафедра
доцент Малкаров Мурат,
СКГИИ халкъа пандарий ка-
федра кулгалхо Ахмедагаев
Мусабега, цар белгалдир ка-
гирхоша шоай балха говзал
дика кхетаеш хилар», - йоах
хоамо.

Хьалхарбараш ГIалгIайчен болама болх тоабе лаьрхIа ба

Гаьгенаькъан Мартина

Укх деношка, архитектуран,
дизайна, реинжиниринга кол-
ледже кхетаче хилар «Хьал-
харчар Болама» викалий юкь-
арча российский цIханкхетара
керттерча говзанчаца Чакхе-
наькъан Анжеликайца, яхаш,
дийцар «Сердало» газетага цу
дешара моттига болхлоша.

Анжеликас яхачох, республи-
кан кагирхой каст-каста дакъа
лоацаш хул ерригроссийски
проекташка. Цу наькъ тIа хьал-
харчар доакъош дегIадоаладара
беррига низ тIабахийта боза.

ЛоархIаме хилар цу кхетаче-
ра хьатIадоагIаш деза цIай хи-
ларца дувзаденна къамаьл а,
из да ГIалгIай паччахьалкхен
100 шу дизар. Из цIай дездеш,
Хьалхарчар тайп-тайпара хьа-
къалца дувзаденна ловзараш,
кхетаченаш дIахьоргья», - йоах
хоамо.

Наркотикаш йоржаеш лийннар д'Алаьцар

Гаьгенаькъан Мартина

Наркотикаш йоржае да-гахьа хинна зуламхо гучаваккхар Наьсарерча Росгварде болхлоша. Из хоам «Сердалога» бир цу моттигерча зарбан болх лелабераша.

«Наркотик яха до-хьаж шийца хинна зуламхо д'Алаьцар Росгварде СОБРа болхлошеи МВД наркоти-кашца кьовсам лоаттабе-ча оаг'он доакъашхошеи», - йоах хоамо.

Марихуана йохка дага-хьа хиннача зуламхочо дари даьд Наьсарерча ОМВД. Из г'улакх ма дарра тожкаш да Гаьдало.

Иалам лорадеча кхавь бетта, нувхаш кхувса 50% моттигаш д'айоахаргья

Султиганькъан Йоакъап

тага мехка Иалам лорадераша.

Палг'айчен Иалама Министерствос Иалам лора-ду кхо бутт д'абахьа лаьрх'ад, 2024 шера аътинга бетта 1-ча денгара тов бетта 1-ча денга кхаччалца. Цун ма'ан да, 50% к'езигаг'а йоацаш, нув-хаш кхувса моттигаш д'аяхар, яхаш, дийцар «Сердало» газе-

«Бокъонах ца йоаг'ача мот-тиге кхалажаш хьаярца кьов-сам лоаттабар керг'тера декхар да республикан Иалама Мини-стерствон, цар цахаддаш д'ахьу уж гучаяхара дола балхаш. 2023 шу д'адоладелча денз, 111 цу тайпара моттиг гучаяннай, уж Иалама латк'аш я. Царех 11

кхалаж д'аяьккхай, цу даькъ т'а из болх х'анз д'ахьош ба», - йоах хоамо.

Министерстве белгалдир, ад-министрацей кулгалхоша хьал-хашка латта декхараш кхоа-чашдеш ца хуле, уж бехктокха-ме озарг'болга.

Иалам лорадераша из болх дикаг'а д'аг'орг'болаш, Иалама «Антирейтинг» юк'еяьккхай,

цига из хьал довзаш хул.

Иалам лорадара кхавь бетта хьокхамаш латк'аш хург'да, ад-министрацей сий-лерх'лам лак-хдалара. Иштга республикан бахархой т'ахьийхаб; эздий нах хилара, кхавь-кхавьча нув-хаш ю ца кхувсара, вай мехка-ра Иалам лорадарцара сакхетам совбаккхара.

Магасе б'еа газаш в'ашаг'кхеташ йола моттигаш хилар гучадаьлар

Султиганькъан Йоакъап

«Газпрома - газ д'а-юа хьежаеа - Наьсарен АОс беча хоамах, сага т'ахьожам боацача мот-тигашка, газа г'увнашка дукха зе дерг'дола газ хьаухаш хилар белгал-дир, из бахьан долаш газ д'айоаяьй, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ша-хьара мэре.

«Малсаганькъан Д. ц'ераг'ича 100 мм йолча сага т'ахьожам боацача тур-бах хьаиха газ хьа'айнай. Из хьал юстардаккхара дола балхаш д'ахьош да, Магас-Шахьара администрацеца барт а баь», - йоах хоамо.

Газ цу моттиге х'анз укх сахьате йоацаш я, цига де деза балхаш д'ахьош да.

«Къилбаседа Кавказа россеташ» яхача оаг'оно 30 керда трансформатор оттаергья вай мехка

Алов Муса

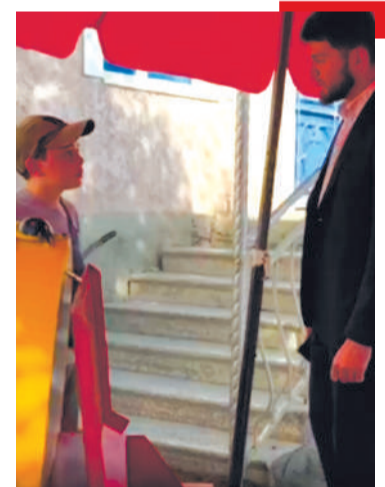
2024 шера 30 керда транс-форматор оттаеш, болх д'абахьа лерх'и вай мехка. Ж'айрахьа, Маг'албика, Наьсарен, Шолжа кхале-нашка д'ахьорг'ба из берка-те болх. Таханарча ханага хьежжа дола керда, дикаг'а дола тока г'ирсаш отта-де лерх'и Маг'албике, Шол-жа-Шахьаре, Наьсаре, Ян-

даре, Экажкьонгий-Юрта, Сурхо т'а, Гаьлий-Юрта, Йок-кхача а Юк'ерча а Ачалк-хенашка, П'аьзе-Коа, П'хил-лекьонгий-Юрта, П'ажарий-Юрта, Эбарга-Юрта, Дола-коа, Махьмада-Хи т'а, Вежарий-Юрта, Инарк'е, Муже-ча, Галашка, Ж'айрахьа.

Белгалде деза, керда транс-форматораш моллаг'ича ха-оттама духьала ч'оаг'арг'а,

дикаг'а лаьрх'а йолга. Цу бок-кхача балхо, дикка аттача-хьа доаккхаш, тоадергда вай мехкара тока хьал. Гуйран шоллаг'а бутт т'акхачалехь, йистедаха лерх'и уж хувца-маш.

235,4 млн рузк'а да «Къил-баседа Кавказа россеташ» яхача оаг'оно вай мехка из боккха болх д'абахьа хьахь-жадаьр. 2023-ча шера хинна-чуд, 62% дукхаг'а да из.

Масхам дохкарий болх тожкаш хилар Шолжа-Шахьаре

Гаьгенаькъан Мартина

Ахкан хана массанахьа дохкаш хулача масхама г'улакх тажка арабаьлар, Шолжа-Шахьарерча мэре болхлой. Из хоам «Сер-далога» бир цигарча зар-бан болх лелабераша.

«Лаьрх'х'а араяьннача ко-миссе техкар масхам ми-чахьара хьачуденад, чама миштад; цул совг'а, ха чак-хьяьнна дий а хьежар. Х'ама йохка бокъо луш дола каь-хат хила деза х'аранега. Из моттиг а теркалийр мэре», - йоах тхогарча хоамо.

Белгалде деза, из болх массахана д'акхухьаш лат-тилга, наьха унах'ц'ено лорae дагахьа.

Илдарха-Галий тIара № 1 йола гимнази тоаеш латт

Султиганькъан Йоакъап

Боккха болх дIахьош, тоае лерхI укх шера Илдарха-Галий тIара № 1 йола гимнази. Из хоам «Сердало» газетата бир гIишлон балхех йолча Министерствос.

«540 дешархочоа лаьрхIа йола гIишло, мехкара дешара хьал тоадарах йолча программа гIолла, кердача куца тIа йоалаергья», - йоах хоамо.

Укх шера бIаьсти дIаболабир болх «ГАРАНТ» яхача гIишлон балхаш деча фирмо. Карарча хана чура пенаш хьоахаш, кIалхара кIийле нийсьеш, кораш дIаоттадеш, йIовхал чуьл-лаш, бIеха хиш дIаухаргдола гIирсаь оттадеш, боаьх кьа-хьегамхой. Дешара шу хьатIаоттача хана, деррига йистедаьнна, кийча хургья гимнази, Дала аьннадале.

Хатар хилча, де дезар Iомадеш бола болх дIабихьар МагIалбике

Султиганькъан Йоакъап

министраце.

ЦIаьхха, моллагIа хатар ийк-кхача эггара хьалхарча арIагIа де дезар хьалхадоккхаш бола болх дIабихьар МагIалбике. Из хоам «Сердало» газетата бир цигарча ад-

«МоллагIа хатарех адам лорадарах йолча РФ Министерствос соцам баь, федеральни бокьонга гIолла дIахьош гIулакх да из», - йоах хоамо.

«Дагадоаца хатар хинна мот-

тиг хуле, шоай фу де деза наха хьалхадоккхаш болх ба бер. Эггара керттердар - де дезар шаьра ховш хила беза берригаш», - белгалдир шаьрарерча администраце ГО, ЧС оагIонна кулгал деча, цу балха хьалха латтача Меданькъан Башира.

Ценошта кIалхара подвалаш, хатар эькхарах хоам беш йола сирена, сигнал юкьело-ацаш дIадихьар деррига. Цу юкье дакьа лоацарашта хьалхадьккхар, хатар ийккха хьулабала безача хана, эггара хьалха фу де деза, мишта лорабала беза.

Чарахьал даь ена фос йохкаш йий хьожаш чакхбаьлар

Султиганькъан Йоакъап

ГалгIайчен Шолжа кхален хьун хьайбаш лорадара паччахьалкхен даькьа тIахьожамхой, ГалгIайчен Iалама Министерствон викалашца цхьана, болх дIахьош хилар, чарахьал даь йохкаш йола фос гучайоаккхаш, яхаш, дийцар мехка Iалам лорадеша.

«Из болх дIабихьаб, Шолжа кхален мах беш йолча моттигашка. Чарахьал даь ена фос йохка бокьо луш дола каьхаташ дий хьежар. Бокьонаш телхаяь моттиг нийсьяланзар», - йоах хоамо.

Бахархошта хьалхадьккхар, цу тайпара хIама йохкарах, Iаьдало бехтокхаме оттавеш хилар, нагахьа санна цунга бокьо луш дола каьхаташ деце.

Шолжерча бахархошта дийцар, контрактах тIема гIулакх дIадахьарах лаьца

Султиганькъан Йоакъап

Шаьра кулгалхочун гIончас Беканькъан Халида, иштта тIема комиссариата болхлочо дийцар бахархошта РФ Герзашьарча низий мугIарашка хила контракт оттаьра наькьаь, яхаш, дийцар «Сердало» газетата доал деча даькь тIарча администраце.

«Цига иштта дийцар тIема гIулакх дечар мугIарашка хиларах, вахара таронаш вIаштIехьаяхарах, контракт чIоагIьяьрашта а цар дезалашта а эшарашка хьажарах», - аьлар хоамо.

Наьха хаттарашта жоп делар тIема комиссариата викалаша. Царна иштта хьалхабаьккхар, контрактах амал дарца бувзабенна мел бола хоам.

Белгалдаккха деза, российский тIема гIулакх леладераш массаза а хиннаб наха юкье лоархIаш а сий долаш а.

Хиш лорадеш, эггара хьалха де дезарех, кхетаченаш дIаяхьа лерхI вай мехка

Султиганькъан Йоакъап

Цох лаьца дийцар Малхбузерча Каспийска Бассейнови куран тIа дIайихьача моттигерча совета кхетачене. Цига дакьа лоацаш хилар

республикерча Iалама кхочамахи экологехи йолча Министерствон кулгалхочун гIонча вола Мизинаькъан Михаил. Из хоам «Сердалога» бир министерствон кьахьегамхоша.

«Малхбузерча Каспийска Бассейнови куран моттигерча совета Курбанчев Гусейна кулгал деш йола 31-гIа кхетаче дIайихьар Махачкале. Мехкарча мийнгахьар дукха адам дар цига гулден-

на. Кхетаче дийцар хиш лорадарах долча керттердарех, цу оагIонца дIабахьа безача боккхача балхах», - йоах тхога бенача хоамо.

2025-ча, 2027-ча шерашка РФ моттигашкара хин гIулакх тоадеш, цигара хьалма хулла меттаоттадеш, дIабахьа безача балхах хьоахадир кхетаче. Наьсар яхача хин доазув, МагIалбикерча Iама гонахье тоаеш де дезарех дийцар. Хица ювзаена моттигаш меттаоттаеш йолча федеральни проекта гIолла дIахьоргба из болх, 2025-ча шера дIаболабаь. Цу гIулакхех болча болхлоша белгалдечох, ханнахьа хин кIалхара, гонахьара моттигаш йоархIех, чуйийшача бIехача хIамаех цIенъеш хиларо хин Iаламца дувзаденна хьал лорату.

Россе Турпал волча Боканаъкъан Мустафайх даъккха фильм хъахъекхар вай мехка

Гаьгенаъкъан Мартина

Культуран оагтонцара кхетаченаш каст-каста дIакхаъа лаьрхIад «Даьхен Лорбой» яхача филиала ганзо. Россе турпал, подполковник волча Боканаъкъан Мустафайх лаьца фильм гойтар цига укх наькъа. Из хоам «Сердалога» бир ганза кулгалхочун гIонча йолча Наурбенаъкъан Фаринас.

«Тема доакъашхошта, цар дезалашта гIо деш йолча «Седкъа» яхача оагIоно вIашагIбеллача балхага хъежар тIема доакъашхой санна, юкьарча, политически балхий доакъашхой, кагирхой, тайп-тайпарча моттигашкара къахъегамхой. Боканаъкъан Мустафайх берал, кхийна ха, цун хъамара цIи хийцача ишколера дешар, лиьрхIараш, дагалаьттараш юкьедиьхадар фильманна», - йоах хоамо.

Фильман юкье дакъа лоацаш хиннаб подполковника гаргара нах, хъехархой, бера хана хинна новкъостий, тIехьарча хана цунна уллув хиннараш.

Наьсарерча Iам чу лувчар, кхераме хилар дIахайт бахархошка

Султиганаъкъан Йоакъап

«Шахьарерча Iам чу лувчар кхераме, бокъо йийхка да!» - ишттача дешашца кхайкарал ду Наьсарерча администраце болхлоша бахархошка. Из хоам «Сердалога» бир мехка кабмино.

«Массе оагIув хъалаьцача, цъаккха тайпара лувча йиш ярех бац из Iам. Инфекционни лоархIаш дола лазар лаца, цу чу ядача хIамаша дегIа чов е йиш я. Цунга хъежжа, лувча дагахьа цу Iама гарга ма аха», - йоах хоамо. Цунна гонахьарча доазон тIа лувча йиш йоацилгах хоам беш дола улгаш тохаргда.

Къаьстта берашта, кагирхошта доагIаш да из дукхагIа, хIана аьлча, дегI геттара дIохделча, моллагIа хи чу бовла безам хул цар.

Гарчакханаъкъан Сали

Ший Iаламга диллача, хозача моттиге улл ГIалгIай мехка къаьнагIчарех цаI йола юрт - СурхотIе. Укхаза да гувнаш, аьлеш, даьгIенаш, доагIа хиш, хъасташ, хъунаш, кхьыдараш. Карарча хана, цун доазонашка бах дукхаца тайпаех хъабаьнна нах: Овшанаъкъан, Муцолганаъкъан, Налганаъкъан, Исмейланаъкъан, Булгучанаъкъан, Белхарой, Матенаъкъан, Даканаъкъан, Гарчакханаъкъан, Курскенаъкъан, КIаражанаъкъан, Меданаъкъан, Тоачанаъкъан, Дошхъакхалой, Эсе-

ТIема, къахъегама доакъашхой цIа-дарбанче

Къаьнара юрт кхоллаялар Маца йиллай СурхотIе?

Лоаман кадетий корпус

наъкъан, Хучабаранаъкъан, Албохчанаъкъан, ТIумхой, кхьыбараш. Укх шера, юрт йиллача денз, 165 шу дуз. СурхотIе йилла хиннай 1859-ча шера. Цу юкъя дукха хувцамаш хиннад цун лаьтта, дукха дика нах баьхаб, хIанз а бах.

Юрт дикка шеръеннай, нах бебаш хилар баьхан долаш. Цецвоаккхаш да цъа хIама. Со зIамига волаш, из сел гаьнара ха яц, юрта цаI мара юкьера ишкол яцар. Тахан Сурхо тIа я 5 юкьера дешар деша а цаI ийс шера деша а ишколаш. Цу масало къаьстта дика гойт вайна, мел сиха дегIауь ювцаш йола юрт. Бахача наха хиланза даргдоацаш дола аьттонаш а да укхаза. Итт-пхийтта шу хьалха уж хургда аьлча, саг тешарг а вацар. Масала, юрта я Лоаман кадетий корпус; тIема а къахъегама а доакъашхой дарбанче; бокса, езаца атлетикан, шоай лоIаме кIалкхетаргах латара секцеш йола, йоккха спортивни клуб; дин гIулакхаш кхоачашде ловрашта хъадаь шиь доккха, массехк зIамига маьждиг да, бусалба дешар деша хъужаренаш я; массехк тайпара тикаш, аптекаш, кхы-

хургдолаш, къахъега деза. Сога хьаттача, хьалха иштта йийца ха тахан хъаьттай Сурхо тIа, хIана аьлча цигарча фусамашка диллача, вахара хъалашка диллача цъайолча шахьарашка а бахац цига санна шеддар кхоачашхинна нах. ХIара коа хIана яц аьнна машин я, цъадолча коа шиь-кхоь латташ хул. Лоацца аьлча, дика бах Сурхо тIара нах.

Ишколашка болх беш, берашта хъехаш ба Россе а ГIалгIай республикан а еза цIераш лелаеш бола нах. Цунга хъежжа, дика дешаш ишколаш яьхачул тIехьагIа, цигара кагий нах, мехкарий деша ух дикача вузашка, царна юкье я хъехархой институташ, университетах, лорий институт, МЧС лостамагIа дола дешар дийшараш а ба юртахошта юкье. Берригаш бийца варгвац.

Даим шоаш бахача мехкага доаккхаш, моастагIчох из а шоай юрт а лораеш хъабъхкаб бIаьш бола цун къьонгаш. Духхьал цъхан Сийлахь-боккхача Даьймехка тIем тIа 750 саг ваха хиннав Сурхо тIара. Цъабараш царех цIа ца боагIаш а бисаб. Тахан СВО дIахьоча а дакъа лоацаш, шоай синош ца кходеш, хъабоагIа цигара кагирхой. Царех цъабараш, масала, Бохтаранаъкъан, Ов-

шанаъкъан, КIаражанаъкъан кагий нах байнаб цу тIема юкье.

Тайп-тайпарча ханашка юрта баьхаб, наха сий деш, царна бала хъехам болаш хинна хъаькъал дола нах. Царна юкье хиннав Белхарой БатIал-хъажа, Муцолганаъкъан Охлой Iусман-хъажа, паччахьа эскара инарал хинна Налганаъкъан Элберд, Исмейланаъкъан Хъасан-молла, маьждигий имамаш хинна Овшанаъкъан Башир-хъажа, Абабукар-хъажа; йоазонхо, республикан заслуженни гIишлонхо Матенаъкъан Iаббас; Россе гIорваьнна гIишлонхо Эсенаъкъан Хьамзат; вай республикан хьалхара паччахь хинна, Советски Союза Турпал Овшанаъкъан Султана Руслан. Таханарча дийнахьа вай республике цаI мара воаца Сийлахь-боккхача Даьймехка тIема доакъашхо Медаранаъкъан Мухьмад а Сурхо тIара хъаваьнна ва. Укх юртар ХъажцIа баха нах дагарбаь варгвац.

Хоза а дегIа салолам хулаш а дегIаюагIа СурхотIе. Цигара нах хIанз мо барт болаш, машаре хуле, кхы тIа а нах цецбаллал эргаяргья из гаргарча шерашка, хIана аьлча цига я хъалиолаь, нах паргIатабоахаргбола гIишлош.

«Сатем боацараш» - берий беш.

ГалгIайчен халкъа артисташ «Дошо мIабжг» яхача Премега хьежар

Гаьгенаькъан Мартина

Укх тIехьарча массехк дийнахьа, ГалгIай республикан Халкъа артисташ Хазанаькъан Лейла, Ляьнанькъан Радима Москве ба. Уж цига хилара бахьан да, хIара шера мехка дIахьош йола Российски Къаман театральни «Дошо мIабжг» яха Премии хилар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага театра болхлой моттигерча Союзе (СТД).

«Йоккха программа дIахьош хиларца, ГалгIай берий театра керттера режиссёр Хазанаькъан Лейла, ТЮЗа актриса Ляьнанькъан Радима хилар российский мюзиклашка, цига царна байзар дукха цIихеза мехкахой.

Иштта Вахтангов Евгене цIерагIча театре цар дакъа лаяцар спектаклех дола совгIаташ луча, уж дар операн, балета, опереттан, драман, заман халхара, мюзикла, теникий театра говзалахлуш», - аьлар ГалгIай Республикан СТД кулгалхочо Гайсананаькъан Султана.

Белгалду, «ДошомIабжг» истори дIадоладеннад 1993 шера, цу хана лаьрхIар Даьхен Гулакхаш леладеча культуран моттигий болхлой хьаллаца.

Къаман театральни преме, фестивала Президент ва Машков Владимир.

Цхьан кIира бархIнахьа цIи яьннай вайцига

Гаьгенаькъан Мартина

ДIадахача кIира, ГалгIайчен МЧС дакъа лаяцар республикерча тайп-тайпарча моттигашка цIераш дIайоаеш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цигарча зарбан болх лелабераша.

«Шоай болх дIахьош, говзанчаша цIи яьнначара ши саг кIалхарваьккхар.

Цул совгIа, тIехьарча ворхI дийнахьа, моттигерча хатараш хиннача оарцагIа ухарашка шозза хоам кхьар, новкъа транспорта хьовзам хиннаб, аьнна, цига лозаваь вьь саг дарбанче дIавигав.

МЧС болхлой шозза нах лаха бахар, ши саг кIалхарваьккхар. ЦаI царех тIехьагIа велар», - йоах хоамо.

Лаяттан воI вар из Коазой Гоаспой Бахьаудина 90 шу дизад

Гарчакханаькъан Сали

Цхьаболо нах хул, мел йIаьха зама яларах, наха биц ца луш, диканца дагабоагIаш. ДукхагIча даькъе уж ба шоай мехка, къаман сий даккха гIерташ баьхараш. Сий даккха йиш я мохк лорабеш, къахьегаш, кхоллама балха толамаш доахаш, иштта кхы дIахо а. Цу тайпарча нахах саг вар ТIой-Юрта ваьха Коазой Гоаспой Бахьаудин. Ди-бийса ца къовсаш, хьинаре болх беш, хьавера из вай Сибрера цIадаьхкача денз. ДукхагIа цо къахьийгар, «Октябра 40 шу» яхача совхоза хьажкIаш леладеча механизаторий звенонна керте латташ. Укх шера маятсела бетта 90 шу дизад гIорваьнна хиннача ахархочун.

Гоаспой Бахьаудин ваь хиннавар, 1934 шера маятсела бетта 4-ча дийнахьа. Итт шу даьннача хана мехкахваьккха лелававар; бакъда цхьаккха хIамо ший мехкацара, къаманцара безам, чам боабанза волаш; ваьхар из ше малха мел яьккхача хана. Са ираз хиннадар из вовза, цунца вагIа, къамал де, кхыметтел 50 гарг-

га оагIув йола книжка-очерк цох язде. Тахан а тIехьа сонна духьаллат цо леладеш хинна кхаш. Буц мо баьцарча ара, цаI лохагIа е лакхагIа доацаш, хулар цун звенос леладеш дола гIадамаш. Канадера хьажкIа яр цо дIаювш хиннар, хIара гIадам тIа ший-кхоь хьажкIа йоаллаш хулар. ГIадамаш а таханарчарех вIалла тара доацаш, сома а беркате а дар. Цудухьа дукха пачахьалкхен совгIаташ тийнадар цунна, хIаьта 1986-ча шера цунна белар Социалистически Къахьегама Турпал яха дошо седкъа. Цунца дувзадена дар «Лаяттан воI» аьнна цIи йола са книжка а. Вай къаман юкьера цу тайпара турпалаш цхьан кулга пIелгашца дагарбулургболаш ба, цудухьа беза ба вай уж, бицлургбоацаш а ба.

Цун ахархоша доал деча кхай тIагIолла волавенна лийлар со. ХьажкIий мугIарашта юкьера лаятта, оасарах хIама доацаш, кIор мо Iаьржа дар. Цу йоккхача арена иштта доал де низ кхачарах цецвала мегаргволаш дар гуш хинна кхаш. Аз айса а, оасар деш, лелаяьй къона волаш хьажкIаш, боккхача наха бIарчча гектар леладеш а чуэцаш а гIо даьд. Амма Ба-

хьаудина кулгаша хьакхелла беркат гIанахьа а дайнадар сонна. Цунца сай къамаьл долаш, мишта вIаштIехьадоал цу тайпара хьувкъам чуба, аьнна, хаттар дир аз. Цо денна жоп шийца вIалла къайле а чоалхане хIама а долаш дацар. ДIадийнача хIаманна доал деш хилча, лаяттанга дика хьожаш хилча; цо ший камоаршал кхояц, кхолханеца дебаду шийна дIаденнар, лаятта деллар. Вешта аьлча, лаятта дезаш хила веза цунца болх беш вола саг.

Вай деношка къаьстта теркам тIабохийт, беза лоархI, кхыметтел шоай бешамашка къахьегаш, толамаш доахаш бола нах. Мехкадас могадарах, царна аччаш тел, дикагIбараш белгалбоахаш. Оалаш да, лаятто кхоаб вай. Из цIаккха дицде мегаргдац, хIана аьлча вай хьал мел дуа хIама: маькх, дулх, шура, даьтта, кIолд, Iаж, кхор, кхы мел бола сом лаятта хьадоалаш дола беркат да. Вай дукхагIа, дикагIа цу тIа къа мел хьег, из беркат а дукхагIа дебаргда, нах дикагIа а паргIагIа а бахаргба. Цу тайпара уйлаш йолаш, ваьхар вай мехкахо Коазой Гоаспой Бахьаудин. Къона тIехье чоагIа лоархIаш, цунца був-

замаш лоаттадеш, ишколашка ухаш, дешархой ше волча хьоашалгIа хьехаш вар из. Цунна ховра кхоана лаяттан кхел шоай бейолла езараш уж болга.

Карарча хана Бахьаудин вайца веце а, цун вахар дика масал да кхувшбоагIарашта. Цунгара масал эца гIерташ уж хуле, вай къам къахьегама сийле йолаш, доккхийча дикашка ухаш, дIагIоргда.

Бахьаудин 76 шера мара ваханзар, из кхелхар 2010-ча шера, цхьабакъда цун седкъа цIаккха дIабовргбац.

Хъаьнала нах ба уж

Хъехархой дезалах лаьца

Йовлой Мухьмада Марет

Гарчакханаькъан Сали

Каст-каста дувцаш хоз, хъехархочун дешар а дийша, бакъда ишколе болх бе безам боацаш Ийра тха кӀаьнк е йииг, яхаш, дола къамаьл. Из алапи кӀезига хиларца дувз цар. Нийса да из, хъехархочоа доагӀа а ачхач саг вӀаьхий хургвац, аьнна, хет сона, къаьстта а дезал болаш из вале. ДагадоагӀа, гаьна юрта дӀааха ца везаш, се вахаца Магасе балха отта дагахьа, керда хъаеллаш йолча лицее вахар со. «Ак» аьнна, юхататтанзар со. ГӀалгӀай республикан гӀорваьнна хъехархо яха цӀи а йолаш, 20 шера ишколе болх баь, гӀалгӀай мотти литературей йоккхагӀа классашка (5-9) хьийха вар со. Балха дӀаэцарга кхаьчача, директорга хаьттар аз:

- Мел сахьаташ хургда са кӀира, алапи фу хургда са?
- Завуч йолча ЮчугӀоргда вай, - аьлар цо. ДӀачудахача завучага хьакима хаьттар:
- Мел сахьаташ лургда вай укхунна?
- Цъха боарам, 18 сахьат, - аьлар вокхо.
- Алапи фу хургда са? - ца хаьтгача Еваланзар со.
- ХӀанз, бухгалтерга телефон тега, хоаттарга вай, - аьлар завуча.
- Бухгалтера денна жоп дар:
- Алапи 13 бӀаь тума хургда.

Со цу ишколе болх бе раьза хиланзар, хӀана аьлча цу ачхач со мехка столице воахалургвацар. Дезал бола саг-м мухха а воахалургвацар цох. Се хиннача гаьнарча ишколе Ийра со, хӀара дийнахьа шозза автобус хувцаш никъ бе безе а. Хала болх бале а, алапи кӀезига дале а, шоаш хержа никъ бита ца могаши, из болх безаш,

дуккхача эшарашта садетгаш, къахьегаш ба вайна бӀаьш бола хъехархой. Уж тешае болаш чакхбоал цъха шоаш хержача наькъа, хӀана аьлча дег чура безаш хорж цар из, доккхача даржашка кхача ца гӀертгаш, кхело шоашка хьакховдадаьчоь кхоачам беш, дӀабоаьк кьона къабаллалца. Царех ала дешаш лехача, сона дагадох цъхан дешархочун нанас сайга аьннар. Уж дешаш ала йиш я аз лакхе дийчача тайпара къахьегаш хьабоагӀа хъехархоех: хъаьнала нах ба уж.

Цу мугӀарера нах ба тахан са бувца безам бараш а. Вай Сибре Юдигале, Йовлой Атабе дезал баьхаб МочкӀий-Юрта. Цун виь воӀ хиннав: ИсмаӀал, Мухьмад, Исраил, Шамсудин. Мохк бохабаьчул тӀехьагӀа, Казахстан Акомлински области баха бийзаб цар дӀаьхача 13 шера. Цигара цӀабаьхкача, кьонгаш шоай дай баьхача юрта баха ловш хиннаб. Бакъда акхар цӀагӀа бӀаргса доацаш, залапхо волаш, хӀире ваьхав. Из араваккха карагӀ ца долаш, уж тайп-тайпарча моттигашка баха хайшаб. Кхоь - Наьсарен кхале, цаӀ - МагӀалбике. Наьсарен кхален хозагӀа йолча юртец цаӀ я Иаьлий-Юрт, нагахьа санна Иалама оагӀув вай хьаэце. Цига я хьунаш, аьлеш, хиш, хьаьна лаьтгаш. Укхаза дагайох сона цъхан хана айса Иаьлий-Юрта хъаьна хинна байт:

«Иаьлий-Юрт,
Иаьлий-Юрт:
Ор, аьли,
Эзар чурт,

Сийна бай,
Лакха хьу,
Шера кха,
Аьла бу.

Иаьлий-Юрт,
Иаьлий-Юрт:

ГӀалгӀайчен
Хоза сурт,

КӀолд яьккха
Миста морз,
Шув йисте
Увтга борз».

Цу хозача юрта ваха сеца хиннав Атабе воӀ Мухьмад. Хоза, беркате вахар дӀа а доладаь, ший фусам-наьнаца Хамхой ТӀахӀира Фердовсаца бакъахьара дезал кхецбеш, хьадаьча хӀамах Дала ниӀмат деш, дикка ха яьккхай цо. Цун дезале хиннад цъхайтта бер: Заьудин, Загида, Яха, Ваха, Хьасан, Марет, Марем, Радимхан, Хьусен, Роза, Лейла. Таханарча дийнахьа, Даьла къехетамца, уж берригаш а болаш ба. Кьонгаша тайп-тайпара вахара наькъаш хержад, бакъда ворхӀ йолах ийь, хъехархочун говзал Юмаьй, шоай къаман бе-беча юрташка къахьегаш хьайоагӀа карарча хана. Цу тайпара хӀама каст-каста нийслуш дац, цъхан дезалерча дуккхача кхалнаха балха цъха говзал харжар а, шоаш хержача гӀулакхах дог ца эккхаш, йӀаьххача хана къахьегар а. Хетаргахьа, берашка дешийтар а царна гӀо дар а хьадоагӀар, дукхагӀа даькъе, даьгара. Мухьмад ше дийша веце а, цо гӀо дора шийл зӀамагӀа волча шин вешийна, царга дешийта гӀертгаш. Цудухьа царех цъханнех (Исраилах) ре-визор хилар, юриста дешар дийшар Шамсудина. Эггара воккхагӀа волча ИсмаӀала динца бувзабенна никъ хержар, цох хилар молла. Вежарашка санна, ший берашка а дешийта хъежар Мухьмад.

Вай Сибрера цӀадаьхкача хана, гӀалгӀай юрташкарча ишколашка болх беш хиннараш дукхагӀбараш эрсий хъехархой бар. Иштта хиннаб уж Марем деша яьгӀаца ишколе а. Ший вахаре нийсденна цъха хӀама цӀаккха дицӀуц цунна. Глазунова Ирина Серафимовна яхаш

хъехархо хиннай йииги, 2-ча классе ягӀаца хана. Эрсий мотт гетгара тӀехьаьнна дика ховш хиннабац цунна, юрта кхувш хиларах. Цу хана шахьарашка а нагахьа мара берий бешамаш яцар, цӀагӀа дукхагӀа гӀалгӀай мотт бувцар. Цъхан дийнахьа, ачха хьа а денна, хъехархочо йииг конверт эца хийтай. Марема цу хана белгала ховш хиннадац конвертаи конфетай юкье малагӀа башхало я, цудухьа тика тӀара конфеташ а ийца енай из. Ерригаш а хиннаьц укхунна хьаеннараш 2-3 конфет мара. Уж кӀезига хиларах тамаш еш, ше йиай аргдий-хьогӀ, яхаш, из дош дагадоаллаш, хала хеташ, юхаенай дешархо. Хъехархо елаеннай, укхо бена «конверт» бӀаргабайча. Уж конфеташ йииги а йита, шийна безаш хиннар каьхата ботт хиларах из дӀа а кхетаьй, цӀаккха а ачха денна, юхажийтай Марем.

Цъхьаккха хъехархо а, диканца дагалувц Мухьмада Марема. ЧоагӀа дика хъехархо яр, яхаш, ювц цо кхоалагӀаца классе шоай хинна Еремина Людмила Александровна. Иштта 5-7 классашка шоай хинна классан кулгалхо Йовлой Сулумбика Дугурхан а йицье магац цунна, хӀана аьлча

Сурхо тӀарча ООШ завуч Мухьмада Марем

цу тайпарча хъехархоша ишкол езаялийгарах, хъехархочун никъ а хержа, ишколан тховна кӀалха къахьега сеай Марем а цун йижарий а.

Цар дезалера кӀаьнкаш математиках дикагӀа кхетар, бакъда йиигий безам дукхагӀа тӀаозаш хиннар филологически Илма дар. Метгаш аттагӀа а дикагӀа а Юмалора царна. Наьна мотт, эрсий мотт, цул совгӀа ишколе Юмабаь франзуй мотт дешархочоа ха безача боараме ховш, цох кхеташ бар берригаш. Исбахьален книжкаш дешарца а боккха безам хулар. Цудухьа ийь йишас, балха говзал харжарга кхаьчача, филологически факультет хорж. Эггара йоккхагӀа йола ший Загида, Яха Буро тӀарча маха баккха Юмалуча училище баьгӀаб. Радимхан мах беча къахьийга я. Вож ийь - хъехархой. Марета, Марема Нохч-ГӀалгӀай

паччахьалкхен университет яьккхай, хӀара дийнахьа деша дӀа а ухаш. ЗӀамагӀа йолча шинне - Розаси Лейласи - болх бешше дийшад ГӀалгӀай паччахьалкхен университетете. ЦаӀ да тамаш йолаш хӀама, цар къахьегама книжкаш тӀа цъхацца йоазув мара дац, уж балха дӀайица хиларах. Шоаш цъха дӀаайтгача къа а хьегаш, хьабоагӀа уж, балха моттиг кхы ца хувцаш. Хъехархошта юкье йоккхагӀа йола Марет, Гаьгенаькъанга маьре а йолаш, Иаьлий-Юрта ях. Университет а яьккха, йоккхагӀаца классашка хьеха йиш йолаш яле а, цо къахьег юхьанцарча классашка хьехаш. Деррига овлангара денз берашта Юмадеш халагӀа дале а, хӀаьта а зӀамагӀбарашца хьегаш дола къа дезаденна а безаме хеташ а я из. ЧоагӀа ший бехктокхам кхетабеш йола саг санна йовз из юртахошта, цудухьа духьаша деша дода бер цун классе дӀачудала гӀертгаш хул дай-ноаной. Иштта цу берашцара болх безабенна, кхычыхьа балха яха цӀаккха дага ца дохаш, дӀаьоалл Марет. Цул совгӀа, цун йоӀ укх шера юхьанцарча классай хъехархочун говзал Юмаеш йола колледж яьккха яьннай, хетаргахьа, ший наьнаца ишколе болх беш а хургьа.

Цунна тӀехьайоагӀа Марем Сурхо тӀарча Овшанаькъанга я. 1989 шера яьлар из Шолжа-ГӀалий тӀара университет яьккха. Шин шера Перме баьхе, цӀабоагӀа кьона дезал. 1990 шера денз, Сурхо тӀарча ийс шера дешача ишколе къахьегаш хьайоагӀа из. Цу хана денз, эрсий мотт, литература хьийхад Марема 5-9-ча классашка. Вешта аьлча, кастта 35 шу дуз цо цъхан ишколе къахьега а кхувш йоагӀа тӀехье бакъахьарча новкъа хургӀолаш кхею а. Цъхацца кхыдола бехктокхаме балхаш а тӀадийхад цунна ишкола кулгалхоша. Масала, 1995-1998-ча шерашка из директора кхетама балхах йола заместитель хилар. 2002-2014 шерашка хъехархо-психолог хилар. Цу хана денз, ишкола директора дешара даькъах йола заместитель йолаш хьайоагӀа из. Карарча хана 9-ча классашка леладе бокъо луш дола сахьаташ леладу цо, завуча балхаца тардеш.

Мухьмада Марем сона йовза дукха ха я. 1998-ча шера денз, хӀара дийнахьа яхар санна, из а цо бу болх а гуш хьавенав со, цо болх беча ишколе къа а хьегаш. Ше кхетама балхах йола директора гӀонча йолча хана, берашта кердадар, хӀанзалца цадайнай гойта, довзийта гӀертгаш хьаенай из, цунга гӀолла берий дешарцара безам совбоаккхаш.

Марема, шийна карагӀдаьннараш дувцаш, хьахайир ший балха тӀа нийсьенна моттиг. Дешархошта деналца, майралца ювзаенна оамалаш Юмаьр духьа, Сийлахь-боккхача Даьймекха тӀем тӀа лаьтта юрт-

Болх луш йолча ярмарке Голла, кяхъега моттигаш кораергья наха

Султиганакъан Йоакъап

«Россера болх. Аттув луш йола ха» яхача бахархошта кяхъега моттигаш луш йолча ерригача Россер ярмаркан федеральни дăкъа дăхьоргда Насаре 28-ча дийнахьа. Из хоам «Сердалога» бир кяхъегама Гулакхех йолча Министерствос.

«Вай мехкарча болх Галашбеш йолча 25 моттиго 500 совгӀа хьаде хӀама Галашдад из доащ леларашта», - йоах хоамо. Ярмарке хьавенача сага тайп-тайпара керда моттигаш йовзаргья, ший дега ма хетта бола болх лаха а вӀаштӀехьадаргда. Ярмарка дӀахьоргья итт сӀахьагара дий сахьат даллалца, балхах бола кхетам лакхбеш йолча Насарерча моттиге укх адресах: Победа урам № 58 (цӀермашиннахьа вокзала юхе).

Кьонабарашта пайда беш, беркате моттиг я из. Болх лархарал совгӀа, дуккха керда нах бовза, хьоашал тасса йиш я цига.

Бахархой тӀахьех, ахча дӀадохийтача хана, сакхетам болаш хилара

Султиганакъан Йоакъап

Токхамхоша тӀахьех бахархой, шоаш дика Гулакхаш леладеча организацей чота тӀа ахча дӀадохийтача хана, сакхетам болаш хилара, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГалгӀай Республике Голла йолча Россер СУ СК.

«Тахан «дика Гулакхаш деш» йолча моттигаша ахчаш гулдеш хилар, хӀарман вахаре иштта хила дезаш санна дӀаоттадад. Вай дерригаш а нийсденнад цу юкье, каст-каста го йиш я цу моттигаша ахча гулдара тӀахьехаш дола кӀахетаме кхайкаралаш.

Бокьонаш лораяра йолча органаша белгалду, дикача Гулакха йола моттигаш санна, ахча гул а деш, из терроризма дӀадохийташ хилар», - йоах хьабайтача хоамо.

Бахархой тӀахьех, ахча дӀадахийталехь, из организаци бокьонца йолаш йий хьеже мара из дӀацадахийтара, из йолаш йий ха йиш я паччахьалхен боахамий сайта тӀа. Дика тахка ахча хьанна дохийт, фу карта да, довза ахча гулдеш йолча организаце хьал.

Эггара тешамердар да, дӀадохийташ дола ахча карта тӀа а ца дохийташ, банка чота тӀа е цар лӀархӀаца сайта тӀа дӀадахийтар.

Нагахьа санна кӀеззига мукьагӀа шеко йолаш моттиг хуле, ворхӀазза уйла а йий мара дӀа ма дахийта, цунна чубоагӀаца Гулакхерча нахага Голла, из нийса дий хоатташ хила.

Извещение о начале выполнения комплексных кадастровых работ

1. В период с «21»июня 2024 г. по «16» ноября 2024 г. в отношении объектов недвижимости, расположенных на территории кадастровых кварталов **06:04:0400001 муниципального образования «Назрановский муниципальный район»** и **06:06:0100006 муниципального образования «Городской округ город Магас» Республики Ингушетия** будут выполняться комплексные кадастровые работы в соответствии с Государственным контрактом от 21.06.2024 г. №0114500000824001030-2024, заключенным со стороны заказчика: **Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия** почтовый адрес: г. Назрань, пр. им. И. Базоркина, 70 адрес электронной почты: mio.gi@mail.ru

номер контактного телефона: тел./факс (8734) 77-10-69, (8734) 77-10-51

со стороны исполнителя: **АО «СевкавНИИгипрозем»**

фамилия, имя, отчество кадастрового инженера **Мирзантов Азноп Хусейнович;**

наименование саморегулируемой организации кадастровых инженеров, членом которой является кадастровый инженер: **СРО Союз «Кадастровые инженеры»;**

уникальный регистрационный номер члена саморегулируемой организации кадастровых инженеров в реестре членов саморегулируемой организации кадастровых инженеров: 1617;

дата внесения сведений о физическом лице в реестр членов саморегулируемой организации кадастровых инженеров: 30.12.2022 г.; почтовый адрес: 360012, КБР, г. Нальчик, ул. Коллонтай, д. 6;

адрес электронной почты: skgz07@mail.ru;

номер контактного телефона: 8 (8662) 97-56-85.

2. Правообладатели объектов недвижимости, которые считаются в соответствии с частью 4 статьи 69 Федерального закона от 13 июля 2015 года №218-ФЗ «О государственной регистрации недвижимости» ранее учтенными или сведения о которых в соответствии с частью 9 статьи 69 Федерального закона от 13 июля 2015 года №218-ФЗ «О государственной регистрации недвижимости» могут быть внесены в Единый государственный реестр недвижимости как о ранее учтенных в случае отсутствия в Едином государственном реестре недвижимости сведений о таких объектах недвижимости, вправе предоставить указанному в пункте 1 извещения о начале выполнения комплексных кадастровых работ кадастровому инженеру - исполнителю комплексных кадастровых работ

имеющиеся у них материалы и документы в отношении таких объектов недвижимости, а также заверенные в порядке, установленном частями 1 и 9 статьи 21 Федерального закона от 13 июля 2015 года N 218-ФЗ «О государственной регистрации недвижимости», копии документов, устанавливающих или подтверждающих права на указанные объекты недвижимости.

3. Правообладатели объектов недвижимости — земельных участков, зданий, сооружений, объектов незавершенного строительства в течение тридцати рабочих дней со дня опубликования извещения о начале выполнения комплексных кадастровых работ вправе предоставить кадастровому инженеру сведения об адресе электронной почты и (или) почтовом адресе, по которым осуществляется связь с лицом, чье право на объект недвижимости зарегистрировано, а также лицом, в пользу которого зарегистрировано ограничение права и обременение объекта недвижимости (далее — контактный адрес правообладателя), для внесения в Единый государственный реестр недвижимости сведений о контактном адресе правообладателя и последующего надлежащего уведомления таких лиц о завершении подготовки проекта карТы-плана территории по результатам комплексных кадастровых работ и о проведении заседания согласительной комиссии по вопросу согласования местоположения границ земельных участков.

4. Правообладатели объектов недвижимости, расположенных на территории комплексных кадастровых работ, не вправе препятствовать выполнению комплексных кадастровых работ и обязаны обеспечить доступ к указанным объектам недвижимости исполнителю комплексных кадастровых работ в установленном графиком время.

5. График выполнения комплексных кадастровых работ:

№ п/п	Место выполнения комплексных кадастровых работ	Время выполнения комплексных кадастровых работ
	Республика Ингушетия Муниципальное образование «Назрановский муниципальный район 06:04:0400001 Муниципальное образование «Городской округ город Магас» 06:06:0100006	В период с 21 июня 2024 г. по 16 ноября 2024 г.

ГӀалаш меттаоттаеш бола болх соцаш бац

Султиганакъан Йоакъап

Лоамара ГӀалаш меттаоттаеш бола болх цахаддаш дӀахьош латт. ЖӀайрахьа кхалерча Гаркх яхача лоаман юрта хьал тахка баха хилар цу оагӀонцара болхлой. Из хоам «Сердалога» бир мехка камино.

Лакхача уллаш, ший тайпара хоза моттиг я Гаркх. Цьха вӀов, кхоь ах тӀема ГӀалаш, 27 нах бахаш хиннарараш, 7 малхара каш, цьха кхеран хьаст, 78 чурт, иштта дукха хаьрца ГӀалаш я цига», - йоах хоамо.

ГӀалаш меттаоттаеш дӀабахьа безача балха зем боаккхаш, хилар кяхъегамхой. Белгалде деза, Гаркх йовзаш йолча моттигаша юкье хилар. Лакхара тӀахьожам беш, лорадергда из доазув Ӏаьдало.

Лоаман ГӀалгӀайче доккха, дӀаьхий истори долаш, хӀара денна цьхаьца кердадараш гучадувлаш моттиг я. Ше-ший арӀарла, хӀара ГӀала меттаоттаеш, боккха болх ба карарча хана цига дӀахьош латтар. Вай дай баьха, уж кхийна беркате моттигаш лоархӀаш, лораш хила деза вай.

КӀалвисачоа гӀо мишта де деза гойтар, Галама Гулакхех йолча Министерстве

Султиганакъан Йоакъап

«Кхетам» яхача Россерча оагӀон «Кхетам. Лектори» яха проект хьаллоацаш, кӀалвисача сага эггара хьалхарча арӀарла малагӀа новкъостал де деза гойтар, Галама Гулакхех йолча Министерстве. Из хоам «Сердалога» бир цигарча зарбан болх лелабераша.

«ГӀо деш лелараша - унахӀенон оагӀон болхлоша дийцар, эггара хьалхара новкъостал сенах латт; иштта белгалдир, гӀо деча хана лораде дезараш. МалагӀа хьале этта-

ча сага эш гӀо, хьалхадаьккхар цар, мунда Юйилла хьахьекхар, из болх мишта дӀабахьа беза», - йоах тхогарча хоамо.

ЧоагӀа лоархӀаме да уж хӀамаш довзаш хилар. ЦӀаьхха, цьха хатар хинна, саг гӀо эшача кхӀаьчача, лораш хьатӀакхачалехь, цунна де дезар нийса чакхдаккхаро сага унахӀенон доккха дика ду. Болхлошта юкье бар, иштта дола хатараш хиннача моттигаша наха гӀо де дийзараш. Хам, мах баь варгвоацаш, доккха дика да уж Гулакхаш довзаш хилар.

ГалгӀайчен 1897 шерара вахар гу, Бабкова сурташ тӀара

Султиганакъан Йоакъап

Терски областе гӀолла ше никъ беш волча хана, Бабковс даьха лоаман ГалгӀайчен вахара сур-

таш го йиш я, ГалгӀайчен министрий кабинета сайта тӀа.

Цунга гӀолла таро я, Российски имперена чуйоагӀаш хинна

ГалгӀайче бӀаргаго.

«Тахан вай а таро я, Российски этнографически музея архиве лорадеш дола уж сурташ го. Фалхан: лоаман аьлеш,

Иадатех латта ГалгӀай гӀишлош, къаман гӀирс бувха нах.

Хаьни: сурто хоза хьалаьдай еррига юрт, цига таро я ма ярра архитектура а юрт а бӀаргаго.

Хаьни: хетаргахьа, сурт кхьыча оагӀорахьара даьккхад, вахара кхьйола оагӀонаш гойташ.

Вловнашке: исторена лаьрхӀа яьккха цхьаьккха ГалгӀайчен мийинг.

Духьаргиш: хӀара сурт-дӀаяхача заман мах бар да», - аьлар Илманхоша.

Тохкамхоша Бабковс даьха сурташ да йоах; ГалгӀайчен исторе, культуран дӀаяхача заман кор.

Белгалду, цу тайпара тешалаш, шергара шу массаза доал, тӀакхеташ доагӀа. Из бахьан долаш, ерригача Россе, дунена, республикан бахархошта до-взаргда ГалгӀайчен дӀаяхача заман хьал.

Магаса вахархочо 20 шера 2,7 млн сом ца доагӀа пенси ийцад

Курскенакъан ИбрахӀим

ГалгӀайчен полице гуча-ваьккхар, ца доагӀаш 20 шера пенси ийдеш ваьгӀа Магаса вахархо.

ГалгӀайче гӀолла йолча МВД хоам бир, 2003 шера 1952 шера ваьча цхьан сага, Россе бюджета чуйоагӀаш йоацача ганзе ше балха тӀа лозаваьв аьнна, каьхаташ чуденна хилар. Цу каьхаташ тӀагӀолла цунна ахчаш дӀатийннад массехк шера.

Ткъаь шера цу сага, болх бе йиш йолаш вац аьнна, ахчаш ийдаьд. Цу юкьа цунна деннад 2,7 млн сом.

Цунна духьала уголовни гӀулакх хьадийллад. Арахьа дӀагӀорвоаца каьхат а яз-дайтӀад. ГӀулакх хӀанз тохкаш да.

ГалгӀайчен бахархой юха а Маьтлоам тӀа баьлар

Гаьгенакъан Мартина

Магас-Шахьара культуран, спорта, туризма Центра болхлой дакъа лоацаш хилар 3000 метр лакха болча Маьтлоам тӀа (Столовая гора) боалача, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цигарча викалаша.

«ХӀара шера дӀахьош йолча моттига чубоагӀаш бола никъ ийца; цига вахар культуран, спорта, туризма Центра кулгалхо Къоастой ИбрахӀим, цун гӀонча Янданакъан Абти, Иленакъан Мухьмад, из кулгал деш ва «Илиев и партнӀеры» яхача туристически даькӀ тӀа», - йоах

хоамо.

Центра кулгалхочо яхачо, цу даькӀ тӀа шоай балха говзал яцар аьнна, юхабаьнна хӀама хиланзар цар, лоаман ГалгӀайченых цецбувлал бацар уж цу наькъа.

Туристически никъ лерттӀа чакхбаккха новкъостал деш хилар царна инструктораш,

мичахьа салала деза, мишта дӀахобахьа бежа яхар мо долча хаттарашта нийса жоп луш. Маьтлоам тӀа баларо хьагойтар спорта, туризма, культуран даькӀ тӀа наьха шоайла барт хилар; моллагӀа ха яьнна шоаш бале а, цхьоагӀю йолаш, хьалаьца никъ дӀахьоргболга.

Ӏаьдала болхлой юкье бола, кагирхошта лаьрхӀа кхетаче дӀайихьар мехка

Курскенакъан ИбрахӀим

«Кхераме йоаца интернет. 14 шу даьлча зуламло хургвоацаш Ӏаьдала боькьонаш лоархӀаш мишта вахаргва» яха кхетаче дӀайихьар республике. Цига дакъа лоацаш бар дешархой, студенташ, хьехархой, Ӏаьдала болхлой.

ВӀашагӀкхетаре дийцар, кагирхой интернетацарча кхетамах, ларал тӀех ца болаш, цу чурӀа гӀулакх лорадарах. Эггара хьалхарча даькъе теркалдир Ӏаьдала болхлоша, интернета оагӀонашка даьржа дола, наьха сайташка боькю йоацача тайпара чубувлар. Кагирхошта хьехар деш бар Росгварде оагӀон кулгалхоюн гӀонча вола Исмейланакъан Аслан; терроризм, экстремизм яхача зулама духьала кьовсам лоттабеча оагӀон болхло Воронцов Виктор; иштта тӀема операчен юкье дакъа лоацаш хинна Бохтаранакъан Батыр.

ШоллагӀа даькъе, тоабашта бекъабенна, вахаре нийслуш дола цхьаццадараш доашхаш, нийса никъ хоржаш хилар гулбеннараш. «Кхераме йоаца интернет» яха кхетаче массане пайда эцаш хилар», - белгалдир цига дакъа лоацаш хиннача Аькхенакъан Мадинас.

«БӀаьшерий боадонгара» яха спектакль гойтаргья Наьсаре

Гаьгенакъан Мартина

Базорканакъан Идриса яздаьча книжках оттаяьча «БӀаьшерий боадонгара» яхача спектаклага хьажа бех бахархой Эрсий драматически театро тахани кхоанеи. Из хоам «Сердалога» бир культуран гӀулакхех йолча Министертвост.

«Поглазов Владимир вӀашагӀеллача спектакле йовхьамаш ловзаю актӀраша: Абьданакъан Аалихана, Куштанакъан Руслана, МарзагӀанакъан Тамарас, Овшанакъан Зарас, Къоастой Мадинас, Базорканакъан Белас, Йовлой Хьавас, иштта кхьбараша», - дийцар тха газетага РГМДТ зарбан болх лелабеча Султиганакъан ГӀарбе.

сердало

Главный редактор: Курскиева Х.А.

Учредители: Правительство Республики Ингушетия и ГАУ «Общественная газета «Сердало»

Адрес Правительства РИ: 360001, г. Магас, пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя: Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60. Тел.: 8 (8734) 77-11-84. Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована Управлением Росохранкультуры по ЮФО. Рег. номер ПИ № ФС 10-6526 от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в компьютерном центре издательства газеты «Сердало».

Время подписания номера по графику в печать: 26 июня 2024 г. Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются. Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве «Южный регион», с готовых диапозитивов. Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Ессентуки, ул. Никольская, 5. Заказ № Тираж: 2000 экз.

Футболах йолча яхье, дакъа лаъцар мехкарча хьинар долча наха

Гаьгенакъсан Мартина

ХьатIадоагIача наркотикашта духьала къовсам лоаттабеча денца дувзадаь, футболлах ловзаш хилар «Хьалхарчар болам» яхача оагIон доакъашхой. Шолжа кхалерча дешархошта юкье дIайихьар яхь. Из хоам «Сердалога» бир цу моттигерча зарбан болх лелабераша.

«Шахьара мэре юкье-даьккха из гIулакх, чIоагIа раьза болаш, хьаллаьцар дешархоша. ЧIоагIа дог ураоттадир цу яхьаша кхувш латтарий. Хьалхара моттиг дIайихьар Шолжа-Шахьарерча №2 йолча ишкола тоабо, шахьарерча №7, №4 йолча ишколашта елар шоллагIа, кхоалагIа моттигаш. Грамоташ, кубкаш енна белгалбир дакъа лаъцараш», - йоах хоам.

«Ангушт» котъяьлар 2:0

Гарчакханаькъсан Сали

Оршот дийнахьа, Наьсарерча Овшанаькъсан Рашида цIерагIа стадиона тIа, моттигерча «Ангушт» яхача футболлах ловзача тоабан аргIанара ловзар хилар, Буро тIарча «Алани» яхача командаца.

Цу ловзара юкье къастта белгалваьлар вай мехкахо Iаьленаькъсан Бек-хан, хьаьший наIарашка хьалхара бургац чутехар цо, хьажархошта боккха тоам беш. Бакъда цу тIа чакхьяланзар футболлага хьажа баьккарий дегагIоз, ловзар чакхдалале, цхьаькха бургац чутехар «Алане» наIарашка. Из тухар вар ГугуевГар Мухьмад.

Цу тайпара, хот 2:0 йолаш, «Ангушт» котйоалаш, чакхдаьлар из ловзар. Цунга хьажа венавар ПалгIай Паччахьалкхен кулгалхочун заместитель Йовлой Мухьмад.

ГОВЬЯВЛЕНИЯ

Утеранный аттестат об основном общем образовании №00624003766849, выданный ГБОУ СОШ №8 г. Назрань 25.06.2018 г. на имя Мартазанова Мовсара Ахметовича, считать недействительным.

Утеранный аттестат об основном общем образовании, серия ОБББ №0011237, выданный ГБОУ СОШ с.п. Ольгетти в 2009 г. на имя Илиева Микаила Сайдахметовича, считать недействительным.

Узбекистанерча яхье котбаьлар вай спортсменаш

Султиганаькъсан Йоакъап

Эллиной-румий оалача латарах йолча къамашта юкьерча яхье белгалбаьлар «Ади Ахьмад» яхача спортклубера вай спортсменаш. Из хоам «Сердалога» бир цу мугIарерча министрствос.

«Вай берригача мехка котало яхьаш вера 97 кг дозал дола Йовлой Мухьмад. Казахстанерча, Киргизерча, Узбекистанерча спортсменел хьалхаваьннавар Барахой ИсмаIал, бакъда тIехьара латар Узбекистанера Варданян Руслан толаш волаш хилар», - йоах тхогарча хоам.

«Ботир Курашчилари» яхуж спорта яхьаш дIайихьар Фергане, ухк бетта 21-23-ча деношка.

Сербе дIахьоргIолча Европан яхьашка, республика йовзийтаргья вай спортсмена

Гаьгенакъсан Мартина

«Ший лоIамагIа латархо» яхача спорта клубе кийчваьча ГIантамаранаькъсан Мухьмада Европерча 17 шерга кхача кагирхошта юкьерча яхьашка гойтаргба вай мохк. Из хоам «Сердалога» бир спорта федераце зарбан болх лелабераша.

«Тайп-тайп парча оагIонашкахьара ше дIахьоккха везаш ва Мухьмад. 110 кийла долча дозалах ший говзал гойташ хургва вай мехкахо Керда Сад яхача шахьаре», - йоах хоам.

Иштта яхьашта юкье дакъа лоацаш хургба 48, 55, 65, 80 кийла дозал дола спортсменаш.

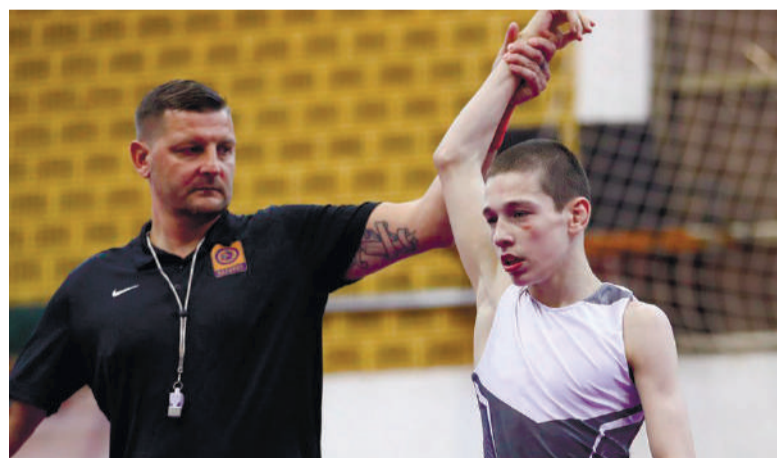
Европан йоккхача яхьий финале кхачар вай къона спортсмен

Гаьгенакъсан Мартина

Сербе дIахьош йолча эллиной-румий оалача латарах йолча яхьашка хьалхабаьннарашта юкье хилар вай мехкахо. Из хоам «Сердалога» бир спорта гIулакхех йолча федераце.

«Къоастой Асланбек (45 кг) «Ади Ахьмад» яхача спортклубе кийчо яь ва. Керда Сад яхача шахьаре из котваьлар Венгерча, Румынерча, Гуржий мехкарча спортсменел.

Эрмалой мехкарча спортсменаца лата кийчлуш ва из тахан», - йоах газетага кхача хоам.

Минсельхоз Ингушетии информирует о возможности предоставления на праве аренды:

1. Земельный участок с кадастровым номером 06:02:0000013:1088 общей площадью 10 000 кв.м., Республика Ингушетия, Сунженский муниципальный район, с.п. Нестеровское, для размещения сельскохозяйственного производства.

2. Земельный участок с кадастровым номером 06:02:0000013:1089 общей площадью 10 000 кв.м., Республика Ингушетия, Сунженский муниципальный район, с.п. Нестеровское, для размещения сельскохозяйственного производства.

3. Земельный участок с кадастровым номером 06:02:0000013:1081 общей площадью 194 572 кв.м., Республика Ингушетия, Сунженский муниципальный район, с.п. Нестеровское, для размещения сельскохозяйственного производства.

Граждане и (или) крестьянские (фермерские) хозяйства, заинтере-

рсованные в предоставлении указанных участков, имеют право в течение тридцати дней со дня опубликования извещения, подавать заявление о намерении участвовать в аукционе на право заключения договора аренды такого земельного участка возможно в будние дни с 09:00 до 18:00 по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Муталиева, 8.

Заявления принимаются по адресу: 386101, Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Муталиева, 8. Контактный телефон: 8(8732) 22-60-26.

Способ подачи заявлений: в виде бумажного документа непосредственно при личном обращении или в виде бумажного документа посредством почтового отправления.

Дата начала приема заявлений - 09:00, 28.06.2024 г., дата окончания приема заявлений - 18:00, 29.07.2024 г.